

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

76. An in obsidione alicujus civitatis, quando alius cibus non adest, licitum sit vesci carnibus humanis? Et an gesta ex metu gravi excusent à peccato, ut v. g. an sit licitum captivis Christianis ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

Molina de *Iustit. tom. 1. tract. 2. disput. 115. conc. 5. num. 7.* vbi sic ait. Mortis metu, aut amissionis membri, fas est eiusmodi captiuis nocumentum inferre Christianis in bonis externis, & ad infidelium imperium, destruendo, capiendo, & ad triremes asportando. Probatur quoniam in eo euentu sunt in extrema necessitate illorum bonorum ad vitam propriam conferuandam: ergo quantum fas est cuique in extrema necessitate sumere de bonis aliorum ad conferuandam propriam vitam, tantum damni fas erit eiusmodi captiuis inferre bonis aliorum ad vitam propriam tuendam, praesertim cum si ipsi non cooperentur ad illud damnum, defuturi non sint qui illud similiter inferant. Quod si petas, an restituere teneantur damnum quod ita dederint? De iustitia rigore iuxta ea, quae in materia de elemosyna diximus, dicendum est teneri. Attamen regulariter credendum est Christianos, neque ab illis restitutionem expectare, neque eam velle. Quoniam praeterquam quod i mortis metu, & non in commodum proprium id effecerint, defuturi non erant, qui idem damnum darent. Ita ille.

3. Non desinam tamen hic adnotare Hurtadum de Mendoza in 2. 2. *disput. 76. sect. 3. §. 114.* non approbare hanc posteriorem sententiam; quando dominus est in eadem necessitate sulphuris, v. g. domus murorum & comeatum ad tuendam propriam vitam, tunc enim non possunt haec incendere, deuastare, aut demoliri, quia id est directa pugna; & reuera in tali casu non recederem ab opinione Hurtadi, qui tamen postea §. 112. bene docuit posse supra dictos captiuos remos agere, arma ferre in locum certaminis, praedam humeris asferre, porrigere sulphur, &c.

RESOL. LXXV.

An Christiani mancipia Infidelium, possint licite remigare in eorum triribus, vel eis aliqua obsequia ministrare?

Et an teneatur restituere damnum, quod ita dederint?

Ex quibus etiam deducuntur alij diuersi casus saepius in praesi contingentes pro supradictis mancipiis, in quibus serui possunt ministrare Dominis absque peccato.

Ex p. 7. v. 7. Ref. 57. alias 56.

Alibi in duabus Resol. ratiocentis, & in Resol. seq. §. Sexto.

Sup. hoc pro vforariis, & meretricibus supra in Resol. 49. & in aliis eius not.

Sup. sequentibus casibus magis late supra in Resol. 44. 46. 47. 59. & 73. §. Item deducitur ad modicum, & in

nam domus illi aperire, deferre munuscula, & interuentum; vel domino ascendere volenti per fenestram, pedem illius sustinere, scalam apponere, &c. licet enim aliqua ex his obsequiis videantur valde coniuuata peccato, non tamen sunt suae naturae, & ex se peccatum; ac proinde seungi possunt à peccato per finem diuersum: quare non tenetur famulus ab his abstinere cum tanto incommodo, vt à domino expellatur è domo, penuriam patiat, vel alia grauius incommoda sustineat. Ita Caspenfis, cui addit Trulench in *Decal. tom. 1. lib. 1. cap. 6. dub. 5. in 17. de nouissimè Amicum tom. 4. de Iust. disput. 16. sect. 4. nu. 32.* Et ne deseras recognoscere me ipsum in part. 3. tract. 5. resol. 36. & in part. 5. tract. 7. Resol. l. 30.

RESOL. LXXVI.

An in obsequio alicuius ciuitatis, quando alius cibum non adest, licitum sit vesci carnibus humanis?
Et an gesta ex metu graui excusetur à peccato, vt v. g. an sit licitum captiuis Christianis metu mortis nocumentum ferre Christianis, destruendo, vel captiuando, & ad triremes asportando, aut alia similia faciendo, vel ad mouere scalam alteri volenti furari, vendere, vel commodare enfem volenti aliquem occidere, &c?

Et alij septem casus valde notandi in textu huius Resolutionis explanantur, in quibus ministrantes ex metu graui, specialiter Sacramenta excusetur à peccato. Ex p. 3. tract. 6. & Misc. 2. Ref. 48.

§. 1. **N**egatiuè quoad primum videtur respondere D. Thomas in 2. 2. *qu. 142. art. 4. ad 3. de acerrimè tenet Valentia tom. 3. disput. 9. quest. 3. post. 1. ratio est, quia hoc intrinsecè, & ex obiecto malum est, & ideo nunquam licet, sicut nunquam licitum erit mentiri. Et hanc sententiam docent etiam Fernandez de septem peccatis mor. cap. 2. §. 6. Azorius part. 1. lib. 7. cap. 22. Victoria relect. 9. Syluius in 2. 2. *qu. 142. art. 4. & alij.**

2. At contrariam sententiam tuerent Lessius lib. 4. cap. 3. dub. 2. num. 10. Sanchez in *summa tom. 1. lib. 1. c. 18. n. 12.* Naldus in *summa ver. Medicus, n. 7.* Emanuel Saer. *Comedere, n. 1.* Caietanus in 2. 2. *qu. 148. art. 2.* Abulensis in 4. *Regum c. 6. quest. 32.* Toletus lib. 8. cap. 60. & hanc sententiam probabilem etiam esse putat Malderus in 2. 2. *tract. 3. c. 1. dub. 1. in fine*, quia non est intrinsecè malum vel carnibus humanis secluso homicidio; & quantum eius prohibitio sit iuris naturae, prohibitio non obligat in vita discrimine. Et hoc etiam verum est, si vitae periculum imminet ab extrinsecò, puta si sub peccato mortis à quopiam quis iubeatur carnibus humanis vesci.

3. Hinc à fortiori licitum erit in morbi necessitate per modum medicamenti sumere aliquid humanae carnis alteratum, & licitum erit haurire sanguinem humanum ex vena adolescentis detractum ad acquirendum vigorem corpori senili, & senectuti proroganda. Vnde Medici, inter illos Marcellus Ercinus lib. de *sanit. tuenda*, vocant hoc remedium singulare. Igitur ad seruandam vitam licitum erit vesci carnibus humanis, nam quae non sunt intrinsecè mala propter eius conseruationem licita efficiuntur.

4. Et ideo primò contra Comitolum lib. 5. *quest. 7. numer. 3.* licitum erit propter periculum mortis comminatur ad mouere scalam furari volenti, vendere, vel commodare enfem volenti alterum occidere, aut ostendere vbi occidendus est Ita Durand. in *Summa Canon. lib. 2. can. 3. q. 13. n. 10.* Sanch. in *sum. 1. lib. 1. c. 17.*

47. n. 18. Corduba in sum. q. 137. dub. 2. qui cum Auila de cens. part. 2. c. 6. disp. 8. dub. 5. afferunt etiam non peccare nauclerum, qui metu mortis, cymba transfreuit aliquos volentes duellum committere, vel alium interficere.

5. Secundò licitum erit celebrare Missam sine altari, vel calice consecrato, aut sine vestibus factis, vel lumine, metu mortis, dummodo non incuratur in odium Religionis, vel contemptum sacrificij Missæ. Ita contra Caietanum in p. 2. quest. 96. art. 4. docent Azorius tom. 1. lib. 10. c. 11. quest. 11. Valentia tom. 2. disp. 7. p. 5. punct. 6. Valquez in p. 2. disp. 161. cap. 3. n. 15. Becanus part. 2. tract. 3. cap. 6. quest. 4. n. 8. Et hanc sententiam veram esse puto etiam celebranda sit Missa sine vlla veste sacra, nam militat eadem ratio. Ita Salas de legibus disp. 11. sect. 1. n. 7. quidquid in contrarium afferant Granado in part. 2. contr. 7. tract. 3. p. 1. disp. 8. sect. 5. Filiucius tom. 1. tract. 5. cap. 5. num. 149. Suarez in 3. part. tom. 3. disp. 83. sect. 3. ver. secundò dicendum, & alij. Debet tamen in tali casu Sacerdos non celebrare cum vestibus valde sordidis, aut cum vale immundo, est enim seruanda reuerentia debita Sacramento.

6. Tertio licitum erit metu mortis contrahere matrimonium cum impedimento dirimente; si verò in eorum animo sit contrahere tantum exterius, non verò consummare, vel habere animum consummandi, non esset peccatum mortale. Ita contra Nauarrum c. 27. n. 141. & Caietanum in p. 2. q. 96. art. 4. docent Vazquez in p. 2. disp. 161. c. 3. n. 17. Suarez de legibus lib. 3. cap. 30. n. 13. Becanus part. 2. tract. 3. cap. 6. quest. 4. n. 9. & Sanchez in sum. tom. 1. lib. 1. c. 18. num. 7. cum alijs.

7. Quarto licitum erit ob metum mortis, vel alterius grauis nocuenti communicare cum excommunicato non tolerato, id est, nominatim denunciato, vel publico clerici percussore. Ita contra Vgolinum de cens. lib. 2. c. 23. n. 4. Alensem p. 4. q. 23. membr. 1. c. 6. §. 2. Caiet. in p. 2. q. 125. art. 3. & alios docent Sayr. de censuris lib. 2. cap. 14. num. 40. Sot. in 4. dist. 22. q. 1. art. 4. Suar. de cens. lib. 6. sect. 3. n. 10. Valq. in p. 2. disp. 161. c. 2. Azor. tom. 1. lib. 1. c. 11. q. 1. Salas de legibus disp. 11. sect. 1. n. 12. & alij penes ipsos.

8. Quintò infertur non teneri aduultum cum vite discrimine suscipere sacramentum Baptismi, quia potest elicere actum contritionis, & sibi consulere. Ita contra Azorium tom. 1. lib. 1. cap. 12. q. 2. docent Corduba q. 138. Aragonius in 2. 2. q. 6. art. 3. dub. 1. Sayrus in clauis Regia lib. 3. c. 7. n. 34. Sotus de iust. lib. 1. q. 6. art. 4. Suar. in 3. part. tom. 3. disp. 32. sect. 3. & alij, dummodo aduultus non esset in mortis articulo per se constitutus, vel nisi causa fidei aliud requireret.

9. Sextò licitum erit captiuis Christianis, metu mortis, aut amissionis membri, nocuentum inferre Christianis in bonis externis, & ad infidelium præceptum destituendo, vel capiendo, & ad tirremes asportando. Ita contra Bonacinam de contr. disp. 1. q. 2. punct. 10. num. 8. docent Turrianus in 2. 2. disp. 96. dub. 3. Reginaldus tom. 2. lib. 21. n. 119. Molina tom. 1. disp. 115. concl. 5. & Sanch. in sum. tom. 2. lib. 1. cap. 18. n. 7. qui etiam cum Laym. in Theolog. mor. lib. 2. tract. 3. cap. 13. num. 5. excusant à peccato hos captiuos asportantes facinas, & necessaria ad bellum, adinouentes scalas, & machinas ad muros porrigentes Turcis arma ab eis petita ad interficiendos Christianos. Et Molina cum Sanch. vbi supra, & Lessio lib. 2. cap. 13. dub. 3. n. 29. excusat dictos Christianos captiuos, qui Turcas humeris sustentant, atque iuuant ad castra munienda, & edifican-

da propugnacula; aliaque eiusmodi generis perficienda.

10. Septimò licitum erit Sacerdoti porrigere Eucharistiam peccatori occulto in occulto metu mortis, aut alterius nocuenti, nisi metus incuteretur in contemptum Sacramenti, vel odium Religionis. Ita Nugnus lib. 3. p. 1. tom. 1. quest. 80. art. 6. diff. 4. Bonacina de Sacram. disp. 1. q. 1. punct. 4. num. 14. & alij.

11. Et tandem octauò poterit Sacerdos metu mortis non incusso in odium Religionis, & Sacramenti contemptum conficere Sacramenta in materia dubia, vt Eucharistiam cum vino congelato, vel cum pane ex spelta confectio, vel ministrare Baptismum cum aqua ex sale resoluta, &c. Ita Henrici lib. 1. c. 9. n. 7. in glossa littera B. Sanchius in selectis, disp. 44. n. 12. Perez in laurea Salmantina certam. 10. cap. 12. Et ratio horum omnium est, quia gesta ex metu in supra dictis casibus excusant à peccato, cum non sint intrinsece mala.

Quo ad hæc in tom. 2. tr. ex Ref. 206. lege doctrinam S. Itaque, prope finem, à verif. Concedo. & in tom. 8. tr. 1. Ref. 2. §. 2. ante medium, verif. Quarto,

RESOL. LXXVII.

An bona temporalia sint dimittenda propter scandalum?

Et obseruatur excusari à peccato Pontificem, qui dissimulat, vel coniuuet, quando Princeps secularis usurpat bona temporalia Ecclesie, si absque minori scandalo, vel damno potest id impedire. Ex p. 5. tr. 7. Ref. 24.

§. 1. AD hanc questionem ita respondet Lorca in 2. 2. quest. 43. artic. 8. n. 11. Bona spiritualia & commoda temporalia, quæ non sunt necessaria ad salutem, nec debita ex præcepto non sunt omnino omittenda propter scandalum pusillorum, debent tamen intermiti & differri, donec pusillis reddatur sufficiens ratio rectitudinis, vt vitetur eorum scandalum. Differenda esse probatur: quoniam lege charitatis tenemur quantum possumus impedire peccatum proximi, quod non ex malitia sed ex ignorantia, aut infirmitate inculpabili oritur. At vero redita ratione, qua sufficienter vitari potest scandalum, si adhuc perseverat non iam ex ignorantia, vel infirmitate, sed ex malitia, aut ignorantia culpabili scandalizatur, & ideo eius scandalum contemni potest. Sed verum est quod Caietanus aduertit, scandalum pusillorum perseverare posse adhuc postquam redita est ratio facti, vel quia rationem non capiunt ob mentis tarditatem, vel ob consuetudines diu firmatam, in quo casu docet Caietanus omittendam esse actionem ex qua scandalum accipiunt, vel differendam, donec ad sanio rem mentem venerint, quod solum est verum, si actio omitti potest sine iactura nostræ utilitatis, si enim magna utilitas, temporalis, vel spiritualis interueniat, contemni potest scandalum pusillorum postquam sufficienter admoniti sunt. Ita Lorca, vide etiam Gordopum tom. 1. lib. 6. quest. 16. cap. 6. num. 15. Sanchez in summa tom. 1. lib. 1. cap. 7. num. 1. Caltrum Palaum tom. 1. tract. 6. disp. 6. punct. 17. Valentiam tom. 3. disput. 3. quest. 18. punct. 4. Hurtado in 2. 2. disput. 173. sect. 23. §. 277. & sequen. Suarez disp. 10. sect. 3. n. 10. vbi obseruat excusari à præcepto Pontificem, qui simulat, vel coniuuet quando Princeps secularis usurpat bona temporalia Ecclesie, si absque minori scandalo, vel damno potest id impedire, & cum D. Thoma in 2. 2. quest. 43. art. 8. docet etiam Prelatos, qui non habent dominium rerum, non posse ratione scandali omittere bona temporalia, quia hoc esset scandalum Pharisaicum; vnde patet quàm male seculares scandalizari,